

УДК 30.322:502+330.131.7:330.143

DOI: 10.31359/2312-3427-2021-2-3-40

Бойко Є. О., доктор економічних наук, доцент, професор кафедри менеджменту

Крамаренко І.С., доктор економічних наук, доцент, професор кафедри менеджменту

<https://orcid.org/0000-0002-0417-0918>

irinamk86@gmail.com

Національного університету кораблебудування імені адмірала Макарова

Головіна О.І., к.е.н., доцент

Одеського державного екологічного університету,

Яркіна В. Г., студентка

Одеського державного екологічного університету,

Кулик Д.О, студентка

Національного університету кораблебудування імені адмірала Макарова

ЕКОЛОГІЧНІ ІНВЕСТИЦІЇ: СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ ВПРОВАДЖЕННЯ НА МІКРО-, МЕЗО- ТА МАКРОРІВНЯХ

Метою написання статті є дослідження сучасного стану та перспектив впровадження екологічних інвестицій на мікро-, мезо- та макrorівнях. Проаналізовано динаміку капітальних та екологічних інвестицій за період 2010-2020 років. Здійснено аналіз капітальних інвестицій на охорону навколишнього природного середовища. Розкрито умови залучення екологічних інвестицій. Наведено вигоди від впровадження та використання екологічних інвестицій. Обґрунтовано перспективи впровадження екологічних інвестицій на на мікро-, мезо- та макrorівнях.

Ключові слова: екологічні інвестиції, зелені інвестиції, зелена економіка, макrorівень, мезорівень, мікрорівень

Постановка проблеми. Цілями сталого розвитку 2030 передбачено залучення всього суспільства до вирішення глобальної проблеми збереження та охорони навколишнього середовища. Саме за таких умов суспільству необхідно об'єднатися для впровадження ресурсозберігаючих технологій з метою збереження навколишнього середовища. На впровадження ресурсозберігаючих технологій необхідно значні фінансові

ресурси, такими ресурсами повинні стати екологічні інвестиції. Однак, більшість суб'єктів господарювання не розуміють значення та ролі екологічних інвестицій у своїй діяльності. Саме низький рівень обізнаності щодо впровадження екологічних інвестицій приводить до їх відтоку. Відповідно дослідження сучасного стану та перспектив впровадження екологічних інвестицій на мікро-, мезо- та макрорівнях в сучасних умовах господарювання є актуальними.

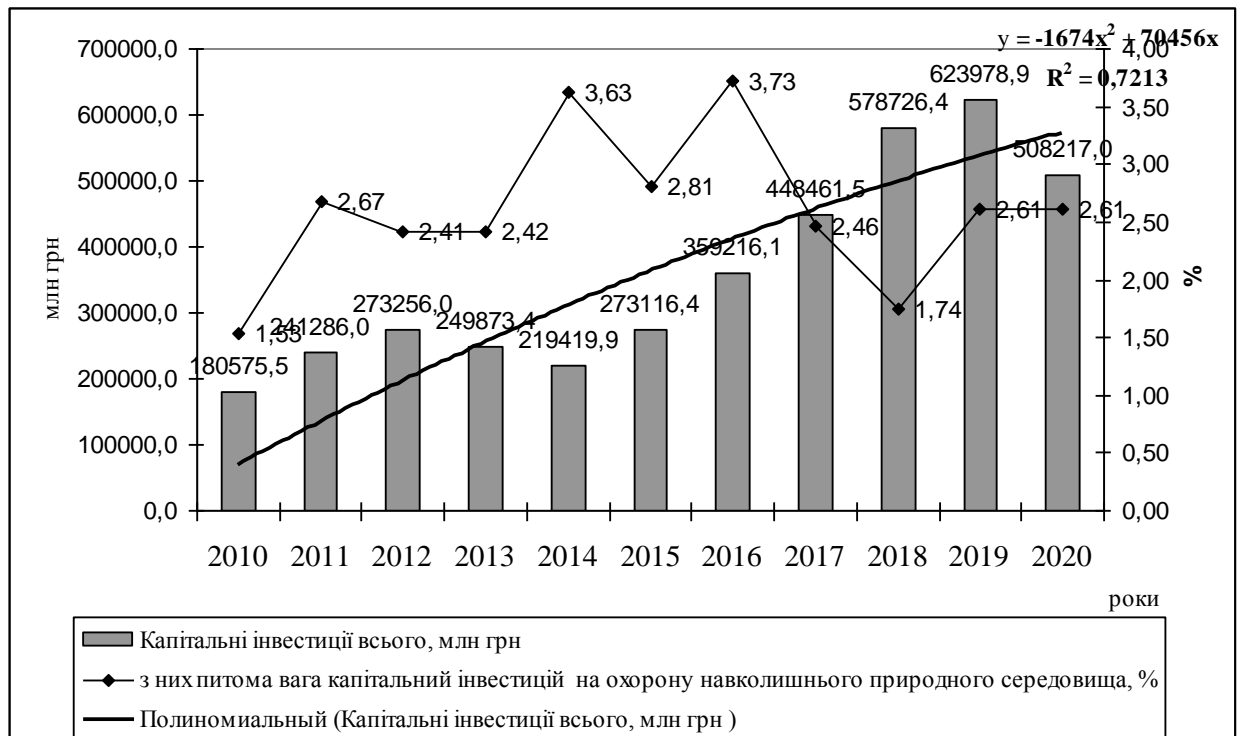
Аналіз останніх досліджень і публікацій. Вагомий внесок у дослідження розвитку екологічних інвестицій присвячені наукові праці багатьох вчених, таких як: Андрєєва Н., Варламова С., Варламова І., Красняк В., Іртищева І., Латишева О., Стегней М., Циган Р., Похитон І., Харічков С., Чигрин О. та багато інших. Не дивлячись на велике коло дослідників, сучасні умови формування інвестиційного потенціалу охорони навколишнього середовища, що відбуваються під дією коронавірусної інфекції, вимагають активізації з боку всіх учасників залучення та впровадження екологічних інвестицій. А тому, дослідження сучасного стану та перспектив впровадження екологічних інвестицій на мікро-, мезо- та макрорівнях є досить актуальними та своєчасними.

Формулювання цілей статті. Метою написання статті є дослідження сучасного стану та перспектив впровадження екологічних інвестицій на мікро-, мезо- та макрорівнях.

Виклад основного матеріалу досліджень. С. Харіčkova і Н. Андрєєвої [1] визначають пріоритетні напрями впровадження «зелених інвестицій», а С. Варламової [2] наголошує «про необхідність активізації процесів екологізації не тільки за рахунок збільшення масштабів екологічного інвестування, а й завдяки підвищенню ефективності його використання, тобто впровадженню «системи мотивації щодо екологічного інвестування національної економіки, яка включає не лише штрафні санкції за забруднення навколишнього середовища, а й стимули до раціонального використання наявного природно-ресурсного потенціалу задля забезпечення сталого розвитку» [2].

Необхідно відмітити позитивну динамку збільшення капітальних інвестицій за період 2010-2020 років, окрім кризових років 2014 та 2020 років. В цілому капітальні інвестиції збільшилися на 327641,5 млн грн, або у 2,8 рази (рис. 1). Необхідно зазначити, що в цілому капітальні інвестиції збільшилися за період дослідження у 2,8 разів, при цьому капітальні інвестиції на охорону навколишнього природного середовища в 4,8 разів. Тобто бачимо позитивну тенденцію щодо збільшення капітальних інвестицій на охорону навколишнього природного середовища за

досліджуваний період. Питома вага капітальних інвестицій на охорону навколишнього природного середовища в загальному обсязі коливається в межах 1,53-3,73%.

Рис. 1. Динаміка капітальних та екологічних інвестицій за період 2010-2020 років, млн грн

Джерело: складено та розраховано за даними [3]

Найбільша частка питомої ваги капітальних інвестицій на охорону навколишнього природного середовища в загальному обсязі спостерігається у 2014 та 2016 роках, відповідно 3,63% та 3,73%

Латишева О.В. зазначає, що «Для залучення екологічних інвестицій підприємствами в Україні необхідно, щоб вони відповідали принципам соціально-екологічної відповідальності, передусім це забезпечення безпеки виробництва, у тому числі екологічної, запобігання та мінімізація ризиків діяльності підприємств. Без цього майже неможливо одержати міжнародне фінансування. Ця вимога до діяльності підприємств висувається при роботі з багатьма фінансовими установами, серед таких як Європейський інвестиційний банк, Європейський банк реконструкції та розвитку, Міжнародна фінансова корпорація, Голландський банк розвитку та інші».

В цілому структура капітальних інвестицій на охорону навколишнього природного середовища за видами природоохоронних заходів за 2010-2020 роки значно не змінилась (табл. 1).

Таблиця 1

Капітальні інвестиції на охорону навколишнього природного середовища за видами природоохоронних заходів за 2010-2020 роки

	2010		2015		2018		2019		2020		Відхилення (+,-) 2020 року від 2010	
	Млн грн	%	Млн грн	%	Млн грн	%	Млн грн	%	Млн грн	%	Млн грн	%
Усього	2761,5	100,0	7675,6	100,0	10074,3	100,0	16255,7	100,0	13239,6	100,0	10478	-
Охорона атмосферного повітря і проблеми зміни клімату	1139,9	41,2	1422,9	18,5	3505,9	34,8	4276,8	26,3	5595,3	42,2	4455,4	1
Очищення зворотних вод	734,7	26,6	848,9	11,1	1692,6	16,8	1753,9	10,8	1578,2	11,9	843,5	-14,7
Поводження з відходами	475,6	17,2	737,5	9,6	1182,1	11,7	5754,3	35,4	2899,8	21,9	2424,2	4,7
Захист і реабілітація ґрунту, підземних і поверхневих вод	319,9	11,6	388,3	5,1	1444,3	14,4	1721,9	10,6	2554,2	19,3	2234,3	7,7
Зниження шумового і вібраційного впливу	10,7	0,4	40,8	0,5	60,3	0,6	6,9	0,0	77,9	0,6	67,2	0,2
Збереження біорізноманіття і середовища існування	19,5	0,7	22,3	0,3	73,4	0,7	211,6	1,3	371,1	2,8	351,6	2,1
Радіаційна безпека	1,6	0,1	4205,0	54,8	2036,5	20,2	2479,1	15,2	142,9	1,1	141,3	1
Науково-дослідні роботи природоохоронного спрямування	7,6	0,3	2,1	0,0	5,7	0,1	10,0	0,1	9,8	0,1	2,2	-0,2
Інші види природоохоронної діяльності	52,0	1,9	7,8	0,1	73,5	0,7	41,2	0,3	10,4	0,1	-41,6	-1,8

Джерело: складено за даними [3]

Так, у 2020 році найбільшу питому вагу у структурі капітальних інвестицій на охорону навколишнього природного середовища за видами природоохоронних заходів займають заходи на охорону атмосферного повітря і проблеми зміни клімату – 42,2%, поводження з відходами – 21,9%, захист і реабілітація ґрунту, підземних і поверхневих вод – 19,3% та очищення зворотних вод – 11,9%.

За 20102020 роки капітальні інвестиції на охорону навколишнього природного середовища збільшилися з 2761,5 млн грн до 13239,6 млн грн, або на 10478,1 млн грн. Найбільший обсяг екологічних інвестицій спостерігаємо у 2019 році – 16255,7 млн грн, за цей період загальний обсяг капітальних інвестицій також збільшився порівняно з 2018 та 2020 роками.

Необхідно зазначити, що найменшу частку у капітальних інвестиціях на охорону навколишнього природного середовища за видами природоохоронних заходів займають науково-дослідні роботи природоохоронного спрямування – 0,1%. Отже, для ефективного впровадження екологічних інвестицій, необхідно сформувавши привабливий інвестиційний клімат як на макро-, так і на мезо- та мікрорівнях. Для побудови привабливого інвестиційного клімату в Україні з метою фінансування в природоохоронну діяльність підприємств потрібно створити певні умови для залучення інвестицій на екологічні заходи (табл. 2) [5].

Таблиця 2

Умови залучення екологічних інвестицій

Умови залучення екологічних інвестицій	Характеристика
Законодавчо закріплені вимоги до екологічного середовища	Потрібно чітко і ясно зробити закон про якісні штрафи для підприємств які не дотримуються правил про покращення екологічного клімату, потрібно зробити великі штрафи.
Покращення інвестиційного клімату та заохочення інвестицій	Забезпечення захисту інвестицій не тільки економічними, але й політичними засобами, системи заохочень екологічно чистих виробництв, зниження для них податкового навантаження, спрощення системи отримання ними субсидій і позик
Розробка та впровадження механізм залучення інвестицій у природоохоронну діяльність	Впровадження нових інструментів, що будуть сприяти підвищенню рівня інвестиційної привабливості підприємств та спонукати їх на більш активні дії у напрямку забезпечення екологічної безпеки виробництва
Формування інвестиційної інфраструктури	Екологія повинна бути фінансово приваблива, щоб була можливість для інвестування в Україну.
Створення державного інституту з нагляду за екологією	Регулювання їм діяльності підприємств і організації в частині впливу їх діяльності на екологію

Джерело: [5].

Серед основних передумов залучення екологічних інвестицій є удосконалення законодавчо-нормативної бази щодо побудови мотиваційного механізму формування інвестиційного клімату, розвиток інвестиційної інфраструктури та інституційне забезпечення дотримання екологічних вимог діяльності суб'єктів господарювання відповідно до

європейських норм. Реалізації сформованих передумов дозволить досягти максимальні ефективні на всіх рівнях економіки при цьому захисти навколишнє природне середовище. Види ефектів від впровадження та використання екологічних інвестицій, які будуть мати місце при екологічному інвестуванні, як на мікро- так і на макрорівні наведені у рис. 2.

Рис. 2. Вигоди від упровадження та використання екологічних інвестицій

Джерело: [6, с. 213].

Серед головних переваг від упровадження та використання екологічних інвестицій передбачається економічній, соціальний, екологічний та політичний ефекти розвитку та зміцнення національної держави та суспільства в цілому. Чигрин О. Ю. та Красняк В. С.

зазначають, що «На сьогодні проблемні питання екологічних інвестицій в економіку України обумовлені не лише економічними проблемами держави, нестабільністю політичної ситуації в країні, а й певним небажанням та неможливістю чіткої переорієнтації промислового виробництва в бік саме екологічної реконструкція всієї господарської діяльності. Стрімке скорочення загальних обсягів інвестицій на сьогоднішній день призводить не лише до виведення інвестиційних коштів з України, а й до унеможливлення розширення інвестицій на охорону навколишнього природного середовища та впровадження нових ресурсозберігаючих технологій» [6, с. 231, 8-13]. Отже, впровадження екологічних інвестицій на всіх рівнях економіки дозволить сформувати заможне суспільство в майбутньому.

Висновки. Проаналізовано, що структура капітальних інвестицій на охорону навколишнього природного середовища за видами природоохоронних заходів за 2010-2020 роки значно не змінилась. У 2020 році найбільшу питому вагу у структурі капітальних інвестицій на охорону навколишнього природного середовища за видами природоохоронних заходів займають заходи на охорону атмосферного повітря і проблеми зміни клімату – 42,2%, поводження з відходами – 21,9%, захист і реабілітація ґрунту, підземних і поверхневих вод – 19,3% та очищення зворотних вод – 11,9%. Визначено, що за 2010-2020 роки капітальні інвестиції на охорону навколишнього природного середовища збільшилися з 2761,5 млн грн до 13239,6 млн грн, або на 10478,1 млн грн. Найбільший обсяг екологічних інвестицій спостерігаємо у 2019 році – 16255,7 млн грн, за цей період загальний обсяг капітальних інвестицій також збільшився порівняно з 2018 та 2020 роками. Зазначено, що найменшу частку у капітальних інвестиціях на охорону навколишнього природного середовища за видами природоохоронних заходів займають науково-дослідні роботи природоохоронного спрямування – 0,1%.

Доведено, що серед основних передумов залучення екологічних інвестицій є удосконалення законодавчо-нормативної бази щодо побудови мотиваційного механізму формування інвестиційного клімату, розвиток інвестиційної інфраструктури та інституційне забезпечення дотримання екологічних вимог діяльності суб'єктів господарювання відповідно до європейських норм. Визначено, що реалізації сформованих передумов дозволить досягти максимальні ефективні на всіх рівнях економіки при цьому захисти навколишнє природне середовище. Доведено, що серед головних переваг від упровадження та використання екологічних інвестицій передбачається економічній, соціальний, екологічний та

політичний ефекти розвитку та зміцнення національної держави та суспільства в цілому.

Бібліографічний список

1. Харічков С., Андрєєва Н. «Зелені інвестиції» як каталізатор переходу до нового курсу розвитку економіки: міжнародні орієнтири і перспективи впровадження. *Економіст*. 2010. Вип. №12. С. 16–21.
2. Варламова С. І., Варламова І. С. Особливості екологічного інвестування в національній економіці. *Інноваційна економіка*. 2016. Вип. 1-2 (61). С. 158–162. URL: www.irbis-nbuv.gov.ua/.../cgiirbis_64.exe
3. Державна служба статистики України. URL. <http://www.ukrstat.gov.ua/> (дата звернення 20.04.2021 року)
4. Латишева О.В. Екологічні інвестиції: сучасний стан та перспективи їх впровадження в Україні для забезпечення сталого розвитку держави. *Економічний вісник Донбасу*. 2018. № 1 (51). С. 59-65.
5. Циган Р. М., Похитон І. П. Обґрунтування необхідності створення умов залучення екологічних інвестицій у діяльність підприємств України. *Ефективна економіка*. 2020. № 1. URL: http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/1_2020/83.pdf
6. Чигрин О. Ю., Красняк В. С. Теоретико-прикладні аспекти розвитку екологічного інвестування в Україні. *Маркетинг і менеджмент інновацій*. 2015. № 3. С. 226–234.
7. Крамаренко І.С. Формування та розвиток регіонального інвестиційного потенціалу в умовах структурних трансформацій економіки: теорія, методологія та практика. Миколаїв: ФОП Швець ВМ, 2019. 356 с.
8. Крамаренко І.С. Стан інвестиційної діяльності України в умовах економічної нестабільності. *Економіка і суспільство*. 2016. №2. С.107-113
9. Іртищева І.О., Потапенко О.М. Інституційне забезпечення інвестиційно-інноваційного розвитку. *Бізнес-навігатор*. №5. С.102-112
10. Іртищева І.О., Стегней М.І., Паук М.І. Методичні підходи до визначення рівня інвестиційної привабливості галузі, підприємства. *Вісник ХНАУ. Серія: Економічні науки*. 2014. №5. С.15-24
11. Іртищева І.О. Стан та тенденції розвитку інноваційно-інвестиційної діяльності Причорноморського регіону. *Регіональна економіка*. 2009. №1. С.99-105
12. Рябуха М.С. Вплив інвестиційної діяльності на поліпшення інноваційного клімату в сільському господарстві *Вісник ХНАУ*. № 5 Харк. нац. аграр. ун-т. -Харків. - 2009. С.258-267.

13. Пономарьова М.С., Мещеряков В. Є. Вплив інвестування на інноваційний розвиток підприємства. *Вісник ХНАУ. Серія : Економічні науки.* - 2021. - № 1. - С. 339-348.

Referents

1. Harichkov S., Andrijeva N. «Zeleni investycii» jak katalizator perehodu do novogo kursu rozvytku ekonomiky: mizhnarodni orijentyry i perspektyvy vprovadzhennja. *Ekonomist.* 2010. Vyp. №12. S. 16–21.

2. Varlamova S. I., Varlamova I. S. Osoblyvosti ekologichnogo investuvannja v nacional'nij ekonomici. *Innovacijna ekonomika.* 2016. Vyp. 1-2 (61). S. 158–162. URL: shshsh.iris-nbu.gov.ua/.../cgiirbis_64.ehe?

3. Derzhavna sluzhba statystky Ukrainy. URL. <http://shshsh.ukrstat.gov.ua/> (data zvernennja 20.04.2021 roku)

4. Latsheva O.V. Ekologichni investycii': suchasnyj stan ta perspektyvy i'h vprovadzhennja v Ukraini dlja zabezpechennja stalogo rozvytku derzhavy. *Ekonomichnyj visnyk Donbasu.* 2018. № 1 (51). S. 59-65.

5. Cygan R. M., Pohyton I. P. Obg'runtuvannja neobhidnosti stvorennya umov zaluchennja ekologichnyh investycij u dijial'nist' pidpryjemstv Ukrainy. *Efektivna ekonomika.* 2020. № 1. URL: http://shshsh.economy.nayka.com.ua/pdf/1_2020/83.pdf

6. Chygryn O. Ju., Krasnjak V. S. Teoretyko-prykladni aspekty rozvytku ekologichnogo investuvannja v Ukraini. *Marketyng i menedzhment innovacij.* 2015. № 3. S. 226–234.

7. Kramarenko I.S. Formuvannja ta rozvytok regional'nogo investycijnogo potencialu v umovah strukturnyh transformacij ekonomiky: teorija, metodologija ta praktyka. Mykolai'v: FOP Shvec' VM, 2019. 356 s.

8. Kramarenko I.S. Stan investycijnoi' dijial'nosti Ukrainy v umovah ekonomichnoi' nestabil'nosti. *Ekonomika i suspil'stvo.* 2016. №2. S.107-113

9. Irtyshheva I.O., Potapenko O.M. Instytucijne zabezpechennja investycijno-innovacijnogo rozvytku. *Biznes-navigator.* №5. S.102-112

10. Irtyshheva I.O., Stegnej M.I., Pauk M.I. Metodychni pidhody do vyznachennja rivnja investycijnoi' pryvablyvosti galuzi, pidpryjemstva. *Visnyk HNAU. Serija: Ekonomichni nauky.* 2014. №5. S.15-24

11. Irtyshheva I.O. Stan ta tendencii' rozvytku innovacijno-investycijnoi' dijial'nosti Prychornomors'kogo regionu. *Regional'na ekonomika.* 2009. №1. S.99-105

12. Ryabukha M.S. Vplyv investytsijnoi' dijial'nosti na polipshennja innovatsijnogo klimatu v sil's'komu hospodarstvi *Visnyk KHNAU.* № 5 Khark. nats. ahrar. un-t. -Kharkiv. - 2009. S.258-267.

13. Ponomar'ova M.S., Meshcheryakov V. YE. Vplyv investuvannya na innovatsiynyy rozvytok pidpryyemstva. Visnyk KHNAU. Seriya : Ekonomichni nauky. - 2021. - № 1. - S. 339-348.

Бойко Е., Крамаренко И., Головина Е., Яркіна В., Кулик Д. **Экологические инвестиции: состояние и перспективы внедрения на микро-, мезо- и макроуровнях.** Целью написания статьи является исследование современного состояния и перспектив внедрения экологических инвестиций на микро-, мезо- и макроуровнях. Осуществлен анализ капитальных инвестиций на охрану окружающей среды. Раскрыты условия привлечения экологических инвестиций. Приведены выгоды от внедрения и использования экологических инвестиций. Обоснованы перспективы внедрения экологических инвестиций на микро-, мезо- и макроуровнях.

Ключевые слова: экологические инвестиции, зеленые инвестиции, зеленая экономика, макроуровень, мезоуровень, микроуровень

Boyko E.A., Kramarenko I.S., Golovina E.I., Yarkina V.G., Kulik D.A. Environmental investments: status and prospects of implementation at micro-, mezo- and macro-levels. The purpose of writing this article is to study the current state and prospects of environmental investment at the micro, meso and macro levels. The dynamics of capital and environmental investments for the period 2010-2020 is analyzed. The analysis of capital investments in environmental protection is carried out. It is proved that among the main prerequisites for attracting environmental investments are improving the legal framework for building a motivational mechanism for investment climate, development of investment infrastructure and institutional support for compliance with environmental requirements of economic entities in accordance with European standards. It is determined that the implementation of the existing prerequisites will achieve the most effective at all levels of the economy while protecting the environment. It is proved that among the main advantages of the introduction and use of environmental investments are economic, social, environmental and political effects of development and strengthening of the nation state and society as a whole.

Key words: ecological investments, green investments, green economy, macro level, meso level, micro level